

REGULAMIN

ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ

„NA POWSTAŃCZYM SZLAKU – ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE 1863”

1. Z inicjatywy Stowarzyszenia Regionalnego Forum dla Zagłębia Dąbrowskiego oraz Oddziału PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Sosnowcu, przy współpracy z władzami samorządowymi Miasta Sosnowca ustanawia się Odznakę Krajoznawczą „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863”.
2. Odznakę ustanawia się z okazji 150. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego, w celu uczczenia pamięci o tym ważnym wydarzeniu historycznym, w którym ważną rolę odegrał także obszar Zagłębia Dąbrowskiego.
3. Odznaka Krajoznawcza „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863” (zwana w dalszej części regulaminu Odznaką) zostaje ustanowiona w dwóch kategoriach, jako:
  - Jednostopniowa Odznaka Krajoznawcza, zdobywana zgodnie z postanowieniami niniejszego regulaminu,
  - Odznaka Honorowa, przyznawana (zgodnie z postanowieniami osobnego regulaminu) osobom i instytucjom, które w sposób szczególny przyczyniają się do przypominania i utrwalania pamięci o Powstaniu Styczniowym na terenie Zagłębia Dąbrowskiego.
4. Odznakę Krajoznawczą mogą zdobywać wszystkie osoby, które ukończyły 10 lat, przy czym niepełnoletni turyści mogą to robić wyłącznie pod opieką uprawnionych dorosłych: rodziców, nauczycieli itd.
5. Odznakę można zdobywać w dowolnym okresie czasu, na terenie szeroko rozumianego Zagłębia Dąbrowskiego (za R. Szwedem historycznego Powiatu Olkuskiego), które dzisiaj mniej więcej odpowiada obszarowi miast: Sosnowca i Dąbrowy Górniczej, oraz powiatom: będzińskiemu, zawierciańskiemu, myszkowskiemu i olkuskiemu. Ponadto uwzględnia się także miejsca poza regionem, lecz mające bezpośredni związek z wydarzeniami powstańczymi w Zagłębiu Dąbrowskim: Ojców, Miechów, Chrzanów.
6. Warunkiem zdobycia Odznaki jest zwiedzenie i poznanie na wycieczkach indywidualnych bądź grupowych 15 miejsc i obiektów wymienionych w niżej zamieszczonej tabeli.
7. Poza zwiedzeniem miejsc i obiektów obowiązkowych należy także zwiedzić dodatkowo kolejne 30 miejsc i obiektów, wybranych samodzielnie przez zdobywającego Odznakę, które mają udokumentowane związki z Powstaniem Styczniowym w Zagłębiu Dąbrowskim: krzyże i kapliczki, pomniki i tablice pamiątkowe, mogiły powstańcze i groby weteranów Powstania Styczniowego. Do tej puli miejsc zalicza się także udział w uroczystościach bądź imprezach mających związek z tym wydarzeniem historycznym, w odniesieniu do szeroko rozumianego obszaru Zagłębia Dąbrowskiego (pkt. 5).
8. Wielokrotne zwiedzanie tych samych miejsc lub obiektów nie będzie skutkowało ponownym zaliczeniem ich do wymaganej regulaminem liczby miejsc i obiektów, które należy zwiedzić.
9. Odznaka może być zdobywana równocześnie z innymi odznakami krajoznawczymi i odznakami turystyki kwalifikowanej.

10. Ewidencję, opis i potwierdzenia wycieczek oraz imprez rocznicowych, w których uczestniczył zdobywający odznakę dokonuje się w Książeczce Odznaki Krajoznawczej „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863”, bądź w wykonanej samodzielnie Kronice Krajoznawczej.
11. Potwierdzeniem zwiedzenia miejsca, obiektu, lub udziału w imprezie mogą być odciski pieczętek zawierających nazwę instytucji lub obiektu, zaproszenie, karta wstępu itp. Potwierdzeń mogą dokonywać także przewodnicy turystyczni oraz kadra programowa PTTK (przewodnicy, instruktorzy) pod warunkiem, że sami biorą udział w wycieczce lub imprezie.
12. Dodatkową formą potwierdzenia zwiedzenia miejsca bądź obiektu, czy uczestniczenia w wydarzeniu kulturalnym/rocznicowym jest zdjęcie zdobywającego Odznakę, dokumentujące jego udział w tym zdarzeniu. Zdjęcia mogą być umieszczone w wykonanej własnoręcznie Kronice Krajoznawczej, w tradycyjnej formie odbitek fotograficznych lub załączone w postaci elektronicznej, na płycie CD lub DVD.
13. Opisaną i potwierdzoną Książeczkę Odznaki Krajoznawczej lub wykonaną samodzielnie Kronikę Krajoznawczą wraz z załączonymi zdjęciami przedstawia się Komisji Weryfikacyjnej, mającej swoją siedzibę w Oddziale PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Sosnowcu przy ul. Dęblińskiej 1.
14. Komisję Weryfikacyjną Odznaki Krajoznawczej „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863” stanowią przedstawiciele zarządów: Regionalnego Stowarzyszenia Forum dla Zagłębia Dąbrowskiego, Oddziału PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Sosnowcu, bądź osoby wyznaczone przez te zarządy.
15. Zweryfikowana pomyślnie Książeczka Odznaki Krajoznawczej, lub Kronika Krajoznawcza stanowią podstawę przyznania Odznaki.
16. Ostateczna interpretacja niniejszego regulaminu przysługuje wyłącznie Komisji Weryfikacyjnej powołanej na rzecz tej odznaki.
17. Regulamin Odznaki Krajoznawczej „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863” został zatwierdzony przez Zarządy:
  - 3 marca 2013 r. – Stowarzyszenia Regionalnego Forum dla Zagłębia Dąbrowskiego (Będzin, ul. Piłsudskiego 39),
  - 19 marca 2013 r. – Oddziału PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Sosnowcu (Sosnowiec, ul. Dęblińska 1).

Miejsca i obiekty obowiązkowe do zwiedzenia

Miejsca obowiązkowe do zwiedzenia – okres wolnego państwa powstańczego

Lp.	Miejscowość	Opis miejsca
1.	Ojców	Centrum uzdrowiska – miejsce obozu powstańczego, styczeń/luty 1863 r.
2.	Olkusz	Rynek – wyzwolenie miasta i ustanowienie władz Rządu Narodowego, 5 lutego 1863 r.
3.	Sławków	Rynek – wyzwolenie miasta i ustanowienie władz Rządu Narodowego, 6 lutego 1863 r.
4.	Sosnowiec-Maczki	Dworzec kolejowy (d. Granica) – wyzwolenie i ustanowienie władz Rządu Narodowego, 6 lutego 1863 r.
5.	Sosnowiec	Dworzec kolejowy (ob. Sosnowiec Główny) – miejsce zwycięskiej bitwy, 6/7 lutego 1863 r.
6.	Czeladź	Rynek – uroczysty wymarsz dużej grupy ochotników do powstania, 15 lutego 1863 r.
7.	Miechów	Miejsce przegranej bitwy, początek upadku wolnego państwa powstańczego, 17 lutego 1863 r.

Miejsca obowiązkowe do zwiedzenia – okres walk partyzanckich

Lp.	Miejscowość	Opis miejsca
1.	Kazmierówka k. Łaz	Krzyż powstańczy i mogiła w miejscu potyczki oddziału Teodora Cieszkowskiego, 22 marca 1863 r.
2.	Myszków-Mrzyglód	Pomnik upamiętniający bitwę oraz mogiła powstańcza, 1 marca 1863 r.
3.	Krzykawka	Pomnik w miejscu bitwy, w której zginął m.in. płk Francesco Nullo, 4 maja 1863 r.
4.	Olkusz	Stary cmentarz, grobowiec płk. Francesco Nullo, Władysława Romera i powstańca Juliana, poległych w bitwie pod Krzykawką
5.	Niegowonice	Cmentarz parafialny, mogiła powstańcza oraz grób Eugeniusza Łyczkowskiego – weterana powstania styczniowego
6.	Sosnowiec-Zagórze	Cmentarz parafialny, zbiorowa mogiła powstańcza
7.	Sosnowiec-Konstantynów	Kapliczka na zbiorowej mogile powstańczej
8.	Zawiercie	Pomnik na zbiorowej mogile powstańczej

Przykłady miejsc i obiektów nieobowiązkowych (do wyboru)

Lp.	Miejscowość	Opis miejsca
1.	Będzin	Figura Matki Boskiej na placu przed dworcem kolejowym – upamiętnienie poległych w powstaniu styczniowym
2.	Będzin	Cmentarz katolicki na Górze Zamkowej, grób Walentego Walasa – weterana powstania styczniowego
3.	Będzin	Cmentarz katolicki przy ul. Małobądzkiej (cmentarz Parafii św. Tomasza w Sosnowcu), grób Ignacego Kaczmarskiego – weterana powstania styczniowego
4.	Dąbrowa Górnicza	Cmentarz katolicki, ul. Starocmentarna, grób Mikołaja Dziubka – weterana powstania styczniowego
5.	Dąbrowa Górnicza	Huta Bankowa – miejsce produkcji broni powstańczej, luty 1863 r.
6.	Chruszczobród	Cmentarz parafialny, grób Teofila Fidlera – weterana powstania styczniowego
7.	Chrzanów	Grób Elia Marchetti – Włocha, adiutanta płk. Francesco Nullo; ranny w bitwie pod Krzykawką, przewieziony przez granicę do zaboru austriackiego, zmarł po 2 dniach i został pochowany 11 maja 1863 r. na cmentarzu parafialnym
8.	Sławków	Cmentarz parafialny, ul. Józefa Hallera, grób Aleksandra Józefa Pogonia-Pogonowskiego – weterana powstania styczniowego
9.	Sosnowiec	Cmentarz parafialny, ul. Smutna, grób Damazego Tarkowskiego – weterana powstania styczniowego
10.	Sosnowiec	Cmentarz parafialny, ul. Władysława Andersa, grób Wincentego Barańskiego – weterana powstania styczniowego
11.	Sosnowiec-Milowice	ul. Bryniczna – kapliczka na kurhanie, mogile z okresu powstania oraz mogiła z okresu powstania styczniowego – miejsce potyczek, mogiła (?) powstańców próbujących przedostać się przez pobliską granicę na Śląsk
12.	Sosnowiec-Pogoń	ul. Czeladzka – kapliczka, mogiła powstańcza upamiętniająca miejsca potyczki oddziału mjr. Józefa Oxińskiego, 5 maja 1863 r. (?)
13.	Sosnowiec-Zagórze	Kaplica „Ciemna” (tradycja) oraz pałac Mieroszewskich (J. Siemieński)
14.	Zawiercie	Cmentarz parafialny przy ul. Cmentarnej, grób Teofila Żytkowskiego – weterana powstania styczniowego
15.	Zawiercie-Kromołów	Cmentarz parafialny, grób Edmunda Zacherta – weterana powstania styczniowego, komisarza Powiatu Pileckiego Rządu Narodowego
16.	Żarki	Cmentarz parafialny, ul. Ofiar Katynia, zbiorowa mogiła 9 bezimiennych powstańców styczniowych poległych 24 września 1863 r. oraz Rudolfa Stanisława Franaszka poległego 23 kwietnia 1863 r.

Więcej miejsc i obiektów w internetowej encyklopedii regionu: www.wikizaglebie.pl.

Niniejszy regulamin oraz dodatkowe informacje na temat zdobywania Odznaki Krajoznawczej „Na Powstańczym Szlaku – Zagłębie Dąbrowskie 1863” znajdują się na stronach internetowych Stowarzyszenia Regionalnego Forum dla Zagłębia Dąbrowskiego: www.zaglebiedabrowskie.org oraz Oddziału PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Sosnowcu: www.sosnowiec.pttk.pl.

Autor regulaminu: Dariusz Jurek – prezes FdZD, Instruktor Krajoznawstwa PTTK.

Projekt graficzny odznaki: Łukasz Banaś.